

što« (ispor. njemačko nach dem = nachdem), ali je u njemu *nach* pravilno s dativom *dem!*). Vjerojatno djeluje i analogija, t. j. prema na pr. »Nakon pobjede Cezar se vratio u Rim« stvara se i rečenica »Nakon što je pobijedio, C. se vratio u Rim.« Svakako je nepotrebno ono nepravilno »nakon što« kraj pravilnoga »pošto« (ili »kad«).

5. »Kljunorožac zazida ženku u duplju drveta za vrijeme dok sjedi na jajima i revno je hrani.« Prije svega, ta se rečenica može dvojako razumjeti: 1) Kljunorožac zazida (zaziduje) ženku u duplju drveta, dok (on?!) sjedi na jajima — što pisac nije htio ni mogao reći; 2) dok ona (ženka) sjedi na jajima — kako je pisac zapravo mislio. Pisati (i govoriti) valja tako, da nas drugi moraju razumjeti, a ne samo da nas mogu razumjeti. Stoga je trebalo dodati još »onak«. Zatim, u istodobnoj vremenskoj rečenici (kojoj se radnja vrši paralelno s radnjom glavne rečenice) dolaze veznici: *kad, dok, dokle, dok god*, pa je i u gornjoj rečenici dovoljno bilo upotrebiti *dok*, a suvišno je ono »za vrijeme dok«. I opet je kriv nedostatak jezičnog osjećaja piščeva za aspektna značenja glagola i za veznike. Napokon, čemu ono »za vrijeme dok«, kad samo *dok* u takvim rečenicama upravo znači: za trajanja radnje vremenske rečenice vrši se i radnja glavne rečenice. No pisac upravo to nije mogao misliti! Htio je reći: »Kljunorožac zazida ženku u duplju drveta i, dok ona sjedi na jajima, revno je hrani.« Prema tome, rečenica je loše sklopljena i pogrešna je interpunkcija.

6. »Jedan ili oba roditelja ostaju na straži čuvajući mlade ličinke i da ih, kad dovoljno narastu, izvedu u novi život«. Smisao je te rečenice ovaj: Jedno od roditelja ili oba roditelja ostaju na straži [s ovom svrhom, namjerom]: 1) da čuvaju mlade ličinke i 2) da ih... izvedu u novi život. Pisac je prvu namjernu rečenicu skratio glagolskim prilogom »čuvajući (mlade ličinke)«, a drugu je izrekao punom rečenicom, a trebalo je obje izreći

punim rečenicama. Mogu se zavisne rečenice skratiti glagolskim prilogima, ali baš namjerna se redovno njima ne skraćuje. »(Roditelji) ostaju na straži čuvajući mlade ličinke« znači: *i čuvaju*, dakle glagolski prilog ovdje skraćuje nezavisnu sastavnu rečenicu, a s njom je kao uspojedna sastavna data zavisna namjerna: »i da ih... izvedu u novi život«. Rečenica bi bila dobra i s glagolskim prilogom, samo onda ne bi smjelo biti ono »i« ispred namjerne: Ostaju na straži čuvajući mlade ličinke, da ih, kad dovoljno narastu, izvedu u novi život.

7. U složenoj se rečenici jedna rečenica odvaja od druge zarezom (po gramatičkoj interpunkciji). Pisac se toga drži, ali ne uvijek, ni dosljedno. Tako u članku nema zarezu u rečenicama: Tako ih (t. j. jaja) mužjak hvata ustima da dođu u te vrećice. Dok ih po danu ostavlja da bi se napasao. Mješina koja se toliko nadimlje da zauzme čitavu trbušnu stranu mužjaka. Oštro napada svakoga tko se približi. I još u drugima. A ne stavlja se zarez, gdje ga je pisac stavio u ovim rečenicama: Kod riba kesonoša, mužjak se brine za leglo. Ali kod nekih ptica, mužjak preuzima dužnost. Kod nandua, ženka se uopće ne brine... i t. d.

Sve su te pogreške, osim prve spomenute, u jednom članku popularnog naučnog časopisa. Pisati popularno naučne članke ne znači pisati ih nemarnim ni nepravilnim književnim jezikom. Nikakva stručnost ne opravdava griješke u književnom jeziku, pogotovu kad je on materinski jezik piščev. Materinski jezik treba štovati i voljeti, i upravo zato ga treba njegovati. Njegovati ga treba neprestano, stalno, jer nikad ga dovoljno ne znamo.

ž.

TJEDAN ČISTOĆE JEZIKA NA ŠKOLI ZA ODGAJATELJE U ZAGREBU

Škola za odgajatelje u Zagrebu, jedina ove vrste u Narodnoj Republici Hrvatskoj, jedna je od najmladih naših škola, a po teškoćama odgojnog procesa jedna od najvažnijih. S obzirom na to, što su se u

prvim godinama škole skupili učenici s raznih jezičnih područja, a naročito zbog dosta lošeg jezika nastavnika pojedinih predmeta kao i zbog potrebe usvajanja pravilnog književnog jezika, odlučila je radna zajednica nastavnika hrvatskog ili srpskog jezika, da na školi organizira na početku školske godine tjedan čistoće jezika.

Na nekoliko sastanaka, od kojih su nekima prisustvovali i rukovodioci omladine, prodiskutiran je i načinjen plan rada. Zamišljeno je, da tjedan ima tri dijela: pripremni, izvršni i zaključni. U pripremnom dijelu održala su se predavanja o jeziku za nastavnike i za učenike, na kojima su iznesene najčešće jezične pogreške jednih i drugih. Zatim su učenici, pod vodstvom nastavnice crtanja, izradili nekoliko prigodnih parola o jeziku iz Preradovićevih, Njegoševih i Nazorovih djela, a svaki razred opet za sebe barem po jednu parolu za razred. Na sastanku književne družine posebno je diskutirano o tjednu i učešću mladih prijatelja književnosti u tom tjednu.

U drugom, izvršnom dijelu, koji je trajao od 13.—19. X., započelo se najprije predavanjima, zapravo posebnim satima stručnih nastavnika u svakom razredu o jeziku, njegovim ljepotama, značenju i važnosti jezika u samoj struci i o najčešćim jezičnim pogreškama, koje se javljaju u razredu. Nadalje, prema zaključku sastanka nastavnika, svi su nastavnici na svakom koraku pazili na izražavanje učenika, ispravljali ih, upućivali i slično. Isto to su morali međusobno činiti i sami učenici, i to ne samo na satu, ne samo za vrijeme odmora, nego i za učenja i zabave. Književna družina proučila je dva aktualna članka iz 1. broja »Jezika«, koji je upravo izašao. Na kraju tjedna, na inicijativu omladine, održano je književno veče, koje je imalo dva dijela: literarni, gdje su se recitali i čitali ponajljepši odlomci naših

klasika, i šaljivi, u kojem su učenici na zgodan način izvrgli ruglu najčešće svoje pogreške.

U trećem, zaključnom dijelu tjedna postavilo se započetim navikama, stalno se pazilo na pravilnost jezika, pa se popravljao prvenstveno jezik kajkavaca i čakavaca, a štokavci su upozoreni, da ne kvare svoj jezik pod utjecajem jače, kulturnije sredine. Ako k tome pribrojimo žive diskusije o jeziku u zbornici, češću upotrebu naših jezičnih pomagala i rječnika, dobit ćemo kratku, ali realnu sliku ovih nastojanja, koja su u prva dva dijela postigla uspjeh, ali — nažalost — u trećem pokazala, da posao oko jezika još nije završen, da će se u tom smjeru morati još mnogo raditi. Pokazalo se, da se nastojanja u tjednu čistoće jezika treba da produže u toku čitave školske godine, iako ne s tolikim intenzitetom.

S. D.

DRUGO GODIŠTE »JEZIK«

Ovim brojem započinje se drugo godište našeg časopisa, koji su naša javnost i štampa prošle godine ne samo lijepo primile, nego i povoljno ocijenile. Savjet za prosvjetu, nauku i kulturu Narodne Republike Hrvatske preporučio je prošle godine svim školama i nastavnicima, pogotovu filolozima, da se pretplate na »Jezik«, jer je »njegovo značenje vrlo veliko za sve javne radnike, a pogotovu za nastavnike svih vrsta škola«.

Uredništvo »Jezika« se nada, da će se i ove godine oko njega okupiti svi ljubitelji jezika i književnosti. Najveću pomoć očekuje ponovo od nastavnika gimnazija, koji mogu preporučiti časopis učenicima najviših razreda.

Po odluci odbora Hrvatskog filološkog društva broj je članova uređivačkog odbora smanjen zbog tehničkih razloga, što znači, da časopis i dalje nastavlja istim putem.

U.

JEZIK, časopis za kulturu hrvatskoga književnog jezika. — Izdaje Hrvatsko filološko društvo u Zagrebu. — Uređuje redakcioni odbor: *Josip Hamm, Mate Hraste, Ljudevit Jonke*. — Odgovorni urednik: *Ljudevit Jonke*. — Časopis izlazi svaka dva mjeseca.